

פרק ו'

הפֿרֿק הַשְּׁשִׁי - "הַבּוֹנֵס" - מְשָׁלִים אֶת הָעֶסוֹק בְּדִינֵי נֶזְקִי שֶׁן וְרָגֵל וְלֵאחֵר מִכֵּן הוּא עוֹסֵק בְּדִינֵי "אֵשׁ", כְּהַמְשִׁיךְ לְהַרְחֵבָה בְּדִינֵי חֲמֻשֶׁת הַמּוֹעֲדִים שֶׁנִּשְׁנֶה בְּפֶרֶק הָרִאשׁוֹן. הַפֿרֿק עוֹסֵק בְּנוֹשָׂאִים אֱלוֹי^א:

- אִיזוֹ שְׁמִירָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַבְּעָלִים מִתְשָׁלוּם עַל נֶזְקֵי שֶׁן וְרָגֵל.
- אַפֵּן תְּשָׁלוּם נֶזְקֵי שֶׁן וְרָגֵל.
- דִּין שֶׁן שְׁהִיָּקָה בְּשִׁדָּה בְּעֲלִיָּה.
- נֶזְקֵי אֵשׁ: דִּין הַמוֹסֵר אֵשׁ בְּיַד אַחֵר וְהִזִּיקָהּ, וְדִין הַמְּבַעֵיר אֵשׁ בְּסִיּוּעַ שֶׁל אַחֵר.
- אַפְנֵי פְטוֹר מִתְשָׁלוּם עַל נֶזְקֵי אֵשׁ.
- עַל אֱלוֹי נֶזְקֵי אֵשׁ חִיבָה הַתּוֹרָה בְּתְשָׁלוּם.
- אֵשׁ שֶׁפְּגָעָה בַּפֶּשֶׁתַּן וְהִצִּיתָהּ, וּמִמֶּנּוּ עֵבֶרָה הָאֵשׁ וְשִׂרְפָהּ בֵּית - מִתִּי מִתְחַיֵּב בְּעַל הָאֵשׁ וּמִתִּי בְּעַל הַפֶּשֶׁתַּן.

בְּפֶרֶק הַקּוֹדֵם הִפְסִיק הַתֵּנָא אֶת הָעֶסוֹק בְּדִינֵי שוֹר הַמְזִיק וְעֵבֶר לְפָרוֹט דִּינֵי "בוֹר", וּבְפֶרֶק זֶה הוּא חוֹזֵר לְהַשְׁלִים אֶת דִּינֵי הַשּׁוֹר. אַחַד הַהֶסְבְּרִים לְכַף הוּא שֶׁמִּפְנֵי שְׁבִתוֹף דִּינֵי שוֹר הַמְזִיק עֶסֶק הַתֵּנָא בְּמִקְרָה שֶׁל שוֹר שֶׁנֶּפֶל לְבוֹר וְהַבְּאִישׁ מִימֵיו, הוּא פָּרַט מִיָּד אַחֵר כִּף דִּינֵי בּוֹר, וְרַק בְּפֶרֶק זֶה הוּא שֶׁב לְהַשְׁלִים אֶת דִּינֵי שוֹר, שְׁכַף הוּא דֶרֶךְ סַגְנוֹן הַמְשַׁנֵּה^ב.

משנה א'

מִשְׁנָה זוֹ מְפָרֶטֶת בְּסוּג הַשְּׁמִירָה הַפּוֹטֶר אֶת הַבְּעָלִים מִתְשָׁלוּם עַל נֶזְקֵי שֶׁן וְרָגֵל.

ביאור

בבא קמא פרק ו' א' א'

¹ הַבּוֹנֵס צֵאן לְדִיר

¹ הַבּוֹנֵס צֵאן לְדִיר,

מקורות והערות

א. על פי המאירי בהקדמה לפרק, דף נה/א. הכונס, ועיין שם לפירוש נוסף. ועיין עוד ב. תוספות, הובאו בתוספות יום טוב, ד"ה במלאכת שלמה, ד"ה הכונס. ג. המשנה

כ"א בתשרי

יום ד'

הושענא
רבא

(בבא בתרא קכ)

היום נלמד:

משנה

בבא קמא
פרק ו' משנה א'

גמרא

סוכה דף מה/ב

תוכנה מרגשת

מדוע הרבי סירב
להתפלל

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא
דף ק"כ

זוהר

תצוה קפה.

הלכה

ברכת לישוב

בסוכה

הלכה ח' ט'

וְנָעַל בַּפְּנֵיהֶן כְּרָאוּי - גְּעִילָה
הָרְאוּיָה לְעֵמֶד בְּרוּחַ מְצוּיָה, וּבְכַל
זֹאת אֲרַע שְׂיֻצָאוּ וְהִזְיקוּ בְּשֵׁן
וְרָגַל - פְּטוּר.

אך אם לא נעל בפניהן כראוי
ויצאו והזיקו - חייב.

שמירה זו, שהדלת יכולה לעמד
ברוח מצויה, קרויה "שמירה
פחותה", כי יש שמירה מעלה
הימנה, שהדלת איתנה עד
שתעמד אף ברוח שאינה מצויה;
אך בגזקי ממון הקלה התורה
וקבעה כי די בשמירה פחותה -

מלבד גזקי קרן בהתאם לשיטות השונות שנשנו בסוף פרק ד'¹.

² נפרצה הדלת בלילה או שפרצה לסטים ויצאה הבדמה והזיקה -
פטור, שכן הוא שמרה כראוי.

המשנה נוקטת "נפרצה בלילה" להשמיענו כי אלו נפרצה הדלת ביום
היה מתחייב, כי מן הסתם הדבר מתפרסם וידע שנפרצה הדלת והיה
עליו לחפש אחר בהמתו שלא תזיק³. לגבי "פרצה לסטים" החדוש
הוא שהלסטים פטורים, כי אין מתחייב אלא בעל הממון או מי שקבל
על עצמו את שמירת הממון, אך אחר, ואפלו פושע, אינו מתחייב על
הממון שהזיק.

טעם הדבר: על מעשיהם אי אפשר לחייבם, שהרי לא הזיקו בידים אלא גרמו נזק בעקיפין,
וגרמא בגזקין - פטור. ואלו חיובי ממון המזיק אינם חלים אלא על בעל הממון שהחייבו
התורה באחריות ממונו.

הוציאה הלסטים מן הדיר והלכה והזיקה - הלסטים חייבים, כי במעשה
ההוצאה הם מבצעים גנבה, ונגב אחראי על גזקי הממון שנגב⁴.
בגמרא נאמר כי אלו הוציאה בידים פשיטא שהם חייבים, אין כונת

מקורות והערות

נדוע לו בלילה שנפרצה הדלת - פטור כי אינו חייב לטרוח לחפש אחריה באפלה, אך ביום חייב (תוספות) יום טוב, ד"ה נפרצה, על פי תוספות). 1. ראה תוספות, דף נו"ב, ד"ה פשיטא, שהביאו שני טעמים לדבר.

נוקטת "צאן" כדי להמחיש שהיא עוסקת בנוזקי שן ורגל, שאילו היתה עוסקת בנוזקי "קרן" היתה נוקטת "שור" (ראה מלאכת שלמה, שם). ד. ראה עוד בסוגיית הגמרא, דף נה/ב. ה. פירוש אחר: אפילו

הַמְשָׁנָה אֲלֵא לְחִידֵשׁ שֶׁהֵם מִתְחִיִּיבִים אֶפְלוּ הַכּוֹיָה בְּמִקְלַ עַד שִׁיִּצְאָהּ^ז, כִּי
גַם פְּעֻלָּה זֹו מִגְדֶּרֶת "גְּנֵבָה".

מקורות והערות

ואפשר שהוא נוקט שחיוב זה הוא קנס מדברי חכמים
(ראה על כך בתוספות יום טוב, ז"ה ליסטים).

ז. רע"ב (על פי הרמב"ם בפירוש המשנה) כתב
שהליסטים מתחייבים "אפילו עמדו בפניה עד שיצאה",

מודעות עצמית יכולה להוביל לישועה גדולה

ביאור

בכל ימי חג הסוכות היו מקיפים את המזבח במקדש פעם אחת ומתפללים לישועה, ואלו ביום השביעי, הוא הושענא רבה, היו מקיפים את המזבח שבע פעמים בתפלה.

מה התגובה הראשונה של אנשים כאשר הם נתקלים באיום, במשהו מפחיד? בלי לחשב יותר מדי - לצרוח! זו התגובה האינסטינקטיבית, שמופיעה כבר אצל תינוקות וילדים קטנים, ונמשכת גם אצל מבגרים. מה ההגיון בתגובה הזו בפשטות, צרחה או צעקה היא מעין קריאה לעזרה - בתקרה שמישהו ישמע אותה ויחלץ לעזר. מי שצועק בתגובה לאיום, בעצם מכיר בכך שהוא אינו מסגל להתמודד מולו לבד, ושהוא זקוק לעזרה וישועה. אנשים שמרגישים חזקים ובטוחים בעצמם, מן הסתם לא ימהרו לצרוח למראה סכנה. אבל במקרה שהיא תתגלה כגדולה מדי בעבורם, השתיקה הזו עלולה לעלות להם ביקר, כאשר איש לא יחלץ לעזרתם. מבחינה זאת, דוקא הוא לא יתביש לצעק ולא יחסס

סוכה דף מה/ב

מצות ערבה פיצד?
מקום היה למטה
מירושלים ונקרא
'מוצא'; יורדין לשם
ומלקטין משם מרביות
של ערבה, ובאין וזוקפין
אותן בצדי המזבח,
וראשיהן כפופין על גבי
המזבח. תקעו והריעו
ותקעו. בכל יום מקיפין
את המזבח פעם אחת
ואומרים 'אנא ה'
הושיעה נא', 'אנא ה'
הצליחה נא'. רבי יהודה
אומר: 'אני והו הושיעה
נא'. ואותו היום מקיפין
את המזבח שבע
פעמים.

למי שמודע לחלשתו יש יתרון, כי להזעיק סיוע.

הדברים הללו באים לידי בטוי גם במישור הרוחני. אנו פונים כל הזמן לקדוש ברוך הוא בתפלות ובקשות לעזרה וישועה, אבל עד כמה אנחנו באמת מתכוונים לכך? לפעמים, אלה שרואים את עצמם בצדיקים וחכמים מרגישים בטוחים בכך שלא יאנה להם כל רע, ואינם זועקים מעמק הלב. לעמת זאת, דוקא מי שמודע לשפלותו ולרחוק שלו מה', יכול בעת צרה לצעק בכל לבו ולבקש את הישועה הדרושה לו.

וכך כתב בעל "שפת אמת"^א: "מה שקבעו חז"ל רב תפלות בזה היום, כבר כתבנו שנקרא הושענא רבה שיכולין להושע בו אפלו השפלים, ודורות השפלים שהם בחינת ערבה לא טעם ולא ריח. ויש להבין, אם כן מה כהם? אך כתוב 'דלתי ולי יהושיע', פרוש על ידי שיודעים שהם דלים וצריכין להושע ולהם הישועה... וכן בד' מינים הערבה צריכה להבטל לשאר המינים... וכמו כן דורות שלנו צריכין להבטל לדורות הראשונים להיות נושעים בזכות אבותינו".

כאשר יהודי נמצא בצרה, שלא תבוא, זה לא הזמן למשחקי אגו, להעמיד פנים של קשוח שמסגל להתמודד בכוחות עצמו עם כל דבר. צריך להכיר בכך שמבלעדי ה', אין לנו מאומה, ושרק הוא יכול להושיע אותנו. זו גם לא בושה להודות בפחדים, בתרדות, במצוקה, בתחושת חסר אונים. חשוב להיות מודעים להם, וגם לחטרונות הרוחניים שלנו ולרחוק מהקדוש ברוך הוא. כנראה שרבנו לא במדרגה של "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". עם זאת, ההכרה בשפלותנו אינה סבה ליאוש אלא להפך - דוקא בזכות המודעות הזו אנו מסגלים לפנות אל ה' ולזעק אליו באמת, כמו ילד שקורא להוריו מול איים מפחיד; וכאשר קוראים אל ה' כך בלב שלם, בלי מסכות והעמדות פנים, גדולים הסבויים שהוא גם יענה לקריאתנו.

מדוע הרבי סירב להתפלל

תובנה
מרגשת

דסטון יימי שיאיר לנח את היום

שְׁחוּטֵי חוּץ

אֲחָרֵי שְׁהוּקָם הַמְשָׁפָן נֶצְטוּה נְצִטוּה מִשָּׁה רַבְּנֵי לּוֹמַר לְעַם יִשְׂרָאֵל
כִּי מֵעַתָּה אָסוּר לְהַקְרִיב קוֹרְבָן מִחוּץ לַמְשָׁפָן.

קִיָּמִים שְׁנֵי אִיסוּרִים:

א. אָסוּר לְשַׁחוּט מִחוּץ לַמְשָׁפָן בְּהֵמָה שְׁהוּקְדְּשָׁה לְקוֹרְבָן.

ב. אָסוּר לְהַקְטִיר מִחוּץ לַמְשָׁפָן אֵיבָרִים שֶׁל בְּהֵמָה
שְׁהוּקְדְּשָׁה לְקוֹרְבָן.

עַל טַעַם הָאִיסוּר נֹאמַר בְּסֵפֶר הַחִיּוֹנָה (מִצְוָה קפ"ו): "לְפִי
שֵׁהֶשֶׁם בְּרוּךְ הוּא קָבַע מְקוֹם לְיִשְׂרָאֵל לְהֵבִיא שָׁם קוֹרְבָנֹתָם
וּלְהַכִּין שָׁם לְבָבָם אֵלָיו, וּמִתּוֹךְ קִבְּיעוֹת הַמְּקוֹם וְהַגְדִּילְתוּ
וְיִרְאֲתוּ אֶל לֵב בְּנֵי אָדָם נִפְשָׁם מִתְּפַעֲלַת שָׁם לְטוֹב, וְהִלְבָּבוּת
מִתְרַכְּכִים וְנִכְנָעִים לְקַבֵּל שָׁם מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה, עַל פֶּן
מִנְעָנֵנוּ הַשֵּׁם מַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה הַקּוֹרְבָנוֹת רַק בְּמְקוֹם הַהוּא
כִּדִּי שְׁתַּהֲא כַּפָּרָה שְׁלָמָה לָנוּ".

שְׂמִיחָה מִבִּיאָה שְׂמִיחָה

תצוה קפה.

תרגום

כְּמוֹ זֶה (תהלים ק, א)
 "עֲבֹדוּ אֶת ה'
 בְּשִׂמְחָה". שְׂמִיחָה שֶׁל
 בֵּן אָדָם, מוֹשֵׁף
 לְעִצְמוֹ שְׂמִיחָה אַחֶרֶת
 עֲלִיּוֹנָה. כִּף גַּם זֶה
 הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן -
 כְּמוֹ שֶׁהִיא מִתְעוֹרְרֶת,
 כִּף מוֹשֵׁף מִלְמַעְלָה.

כְּגוֹוֹנָא דָא "עֲבֹדוּ אֶת ה'
 בְּשִׂמְחָה". חֲדוּה דְבַר נָשׁ, מְשִׁיף
 לְגַבִּיּוּה חֲדוּה אַחֶרָא עֲלָאָה. הַכִּי
 נְפוּי הַאי עֲלֵמָא תַתָּאָה - כְּגוֹוֹנָא
 דְאִיְהִי אַתְעֵטְרַת, הַכִּי אִמְשִׁיף
 מִלְעִילָא.

מעלת השמחה בעבודת ה' יקרה היא, וזהו אחד השרשים לראות היכן האדם עומד, שחרי כאשר אדם שמח במצוות זה מראה שהוא מחבר לדבר, אולם כאשר עושה אותן בלאחר יד או חלילה בעצבות אזי זה מראה שהוא אינו מחבר לדבר שהוא עושה, והכל הוא בבחינה של כפייה והרגל. כתב הרמב"ם בהלכות לולב (ח, ט"ו): השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שצוה בהו, עבודה גדולה מאוד היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפריע ממנו, שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל". וכן כתב רבנו בחיי (פד הקמח, ערך שמחה): "ולא תמצא בכל ספרי הקדוש שישבח השמחה, אלא בענין העבודה וההשגה בהקב"ה... כי הצדיקים שלוחי השם יתברך זריזין לעבוד את ה' בשמחה". וכאן מוסיף לנו הזוהר הקדוש יסוד נוסף, שבאשר אדם עובד את ה' בשמחה אזי דבר זה עצמו ממשיך עליו שמחה נוספת על שמחתו, והדבר גדל ונכפל. יסוד זה אינו רק בשמחה אלא בכל דבר ואף בדברים שהם הפך השמחה, והיינו שכל דבר שאדם ממשיך על עצמו, הוא גדל ונכפל. וכך מקדים בדברי הזוהר כאן: "אי איהו קימא בנהירו דאנפין מתתא [אם נמצאים תמיד בפנים שמחים מלמטה], כדין הכי נהרין ליה מעילא וכך מאירים לו מלמעלה אור, זיו, חיות ודבקות, ואי איהו קימא בעציבו [אבל אם אדם עומד בעצבות ובמרה שחורה], יחבין ליה דינא בקבליה [אזי ממשיך על עצמו דינים]". מכאן נבין שאנו יכולים במעשינו להמשיך על עצמנו דגמת מה שאנו עושים בתחלה, ואם נבחר בשמחה ובטוב הרי שפך יוסיף ויכפל לנו מן השמים.

ח. סדר הקדוש

סדר הקדוש הוא, ברכת היין - בורא פרי הגפן, ברכת קדוש היום - אשר בחר בנו וכו', ברכת הספה - לישב בספה. ובלייל יום טוב מוסיפים את ברכת הזמן - שהחינו¹⁸.

ברכת היין קודמת לברכת קדוש היום, לפי שהיין גורם לאמירת הקדוש, שהרי מי שאין לו יין [או פת] אינו מקדש. ועוד, שברכת היין תדירה וברכת הקדוש אינה תדירה, ו'תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם'¹⁹.

ברכת הקדוש קודמת לברכת הספה, שמתחלה נתקדש היום ורק לאחר מכן מתחייב האדם לישב בספה, לכן מקדים לברך את ברכת קדוש היום, ורק לאחר מכן מברך את ברכת הספה²⁰.

את ברכת הזמן - 'שהחינו' מברך לאחר ברכת הספה, לפי שהספה היא חובת היום, ועוד שברכת שהחינו היא הודאה גם על היום טוב עצמו שהגיע וגם על מצות הספה²¹.

ט. בקול ובנגון

ראוי לומר את ברכת 'לישב בספה' בקול ובנגון כשאר ברכות הקדוש, וכי למה יגרע חלקה של ברכה זו, ואדרבה היא עדיפה, שהיא ברכת המצוה שצונו הקב"ה לישב בספה. והוא הדין בכל שאר הברכות ירגיל אדם עצמו לברך בקול רם, כי הקול מעורר את הכוונה²².

מקורות והערות

18. שם סעי' א'.
הסוכה, אינו חוזר ומברך 'שהחינו', שברכתו היא גם על הסוכה שברך לאחר מכן - שם במ"ב ס"ק ג' הובאו דבריו בכף החיים שם אות ה'.

19. ברכות דף ק"א ע"ב כשית בית הלל.

20. שם במ"ב ס"ק א' ובכף החיים אות א'. ובדיעבד אם ברך 'לישב בסוכה' מיד אחר ברכת היין קודם קידוש היום, אין זה מעכב - שם בשעה"צ ס"ק א' הביא דבריו בכף החיים שם.

21. שם בשו"ע ובשעה"צ ס"ק ג' על פי הגמרא. ובדיעבד, אם ברך תחילה 'שהחינו', ולאחר מכן ברך על

22. ש"ה הובאו דבריו במ"ב שם ס"ק ה' ובכף החיים אות י"א.